

Hitta normen

Syftet med denna övning är att synliggöra hur normer och makt syns och förstärks i media och informationsmaterial. Övningen går ut på att deltagarna får leta i tidningar och broschyrer efter vissa grupper och diskutera kring vilka som får synas och vilka som är osynliga.

Material som behövs:

- Kopior av [listan på personer som ska hittas](#)
- Pennor till deltagarna, eventuellt saxar om man vill
- Dagstidningar, magasin eller exemplar av verksamhetens egna tryckta material.

Gör så här:

- Dela in deltagarna i grupper. Det ska gärna vara fler än två grupper.
- Förklara för deltagarna att det gäller att samla ihop så många poäng som möjligt genom att hitta så många personer de kan av de som står på lappen. För varje person de hittar inom varje kategori får de en poäng. Det betyder att en bild med flera personer som uppfyller en kategori ger poäng för varje person på bilden. Man kan även få flera poäng om bilden uppfyller flera kategorier.
- På listan över personer som ska hittas antecknar deltagarna hur många de hittar av varje och var, så man kan redovisa det senare. Det finns inget "facit". Vissa saker är synliga i bilderna, andra mer otydliga och kan tolkas.
- Syftet är inte att ha så många poäng som möjligt utan att prata om hur normer och makt syns i media.
- Dela ut materialet till grupperna och ge dem 10-15 minuter på sig att samla ihop poäng.

Återsamling

- Samla grupperna och be dem räkna ihop poängen över vad de har hittat.
- Gå igenom person efter person på listan. Exempelvis; Hur många har hittat "en man i medelåldern som ser manlig ut" och så vidare.
- Räkna ihop poängen gemensamt. När alla har redovisat sitt resultat kan ni sammanfatta dem högt för gruppen.
- Diskutera därefter frågorna på nästa sida och be lagen redovisa hur de tänkt.

Frågor att diskutera kring:

- Vilka hittade ni först? Hur kommer det sig?
- Vad var svårt att hitta?
- Vilka hittade ni inte alls? Är orsaken till att vissa är svåra att hitta att de knappt existerar, att de inte riktigt "får synas" eller att man inte ser vissa personer och företeelser trots att de finns där?
- Fick personerna uttala sig i artiklar eller var de bara med på bild?

Tolkning av bilderna

På bilderna syns oftast bara en liten del av varje persons identitet. Om det inte är tydligt på bilden vad personen har för etnicitet, sexuell läggning, funktionsförmåga eller kön så lägger vi själva in en tolkning.

Hur har ni tolkat bilderna?

Hur har ni exempelvis bestämt; Vem som är heterosexuell? Vad som är tjejigt, killigt, kvinnligt och manligt? Vem som är en svensk person? Vem som är en person med utländsk bakgrund?

Gå gärna igenom alla egenskaper som finns med på listan över personer att hitta. Grupperna får själva redogöra för hur de har tänkt. Det finns inga rätt eller fel. Be deltagarna fundera kring sina egna föreställningar om personerna på bilderna och kring de problem som finns med att kategorisera människor i fack.

Hur skildras de olika personerna

Låt grupperna jämföra bilderna ur varje enskild kategori. Exempelvis börjar de med "en svensk tjej som ser tjejig ut" och jämför alla bilder de hittat. Därefter går de vidare till nästa kategori i valfri ordning.'

Tänk på att normer inte alltid handlar om det som är vanligast förekommande. Det kan exempelvis handla om hur olika personer framställs med rubrik, bildtext, bildspråk och sammanhang.

Diskutera i grupperna

- Vad har bilderna i den här kategorin gemensamt?
- Tittar personerna in i kameran? Ur vilka vinklar är bilderna tagna? Är det mörka eller ljusa färger? Får man en positiv eller negativ känsla av bilderna?
- Ger bilden ett intryck av till exempel styrka och förtroende, eller av svaghet och kyla?

Låt grupperna därefter jämföra det samlade intrycket av bilderna

- Varför framställs personer ur vissa grupper på mer fördelaktiga sätt? Vilka tjänar på det?
- Vad får det för konsekvenser att personer skildras på olika sätt beroende på vilken grupp de tillhör eller anses tillhöra? Hur påverkar det samhället och våra föreställningar om olika personer och grupper?

Avslutning

Summera diskussionerna och poängletandet.

Avsluta med att be deltagarna fundera kring;

- Vad finns det för synliga och osynliga kriterier när vi läser av personer?
- Vilka grupper har bäst position i vårt samhälle? "Bra" position kan handla om allt från att ses som normal, till att bli tagen på allvar, att få göra sin röst hörd eller inneha höga chefs- och politikerposter.

Om deltagarna inte har tittat på verksamhetens egna informationsmaterial och broschyrer, be dem i sådana fall diskutera kring hur det ser ut i den egna organisationen utifrån poänglistan.

- Vilka finns i organisationen?
- Vilka syns i organisationens material?
- Skildras personer olika utifrån vilken grupp de anses representera?
- Är materialet missvisande ifråga om representation?
- Vilka har höga poster inom organisationen och vilka har låga?
- Vilka osynliggörs och vilka är norm?

Övningen är baserad på övningen "Poängjakten" i metodmaterialet "[Bryt!](#)" utgivet av Forum för levande historia och RFSL Ungdom

